

Kurzus kódja(i): OT-MMK-281.01

Kurzus címe: Tömegkultúra: Bevezetés a műfajtörténetbe

Tanár neve: Pápai Zsolt

Kurzus időpontja, helye: kedd 10:45-12:15 34

Kurzus típusa: szeminárium

Kurzus leírása: A kurzus a legalapvetőbb tömegfilmes műfajokat és azok történeti változatait mutatja be és elemzi, valamint a műfajok lehetséges tipologizálási módjai közül néhányat vesz nagytítok alá. A kurzuson – a szűkös keretek és a téma méretei miatt – jobbra amerikai (illetve hollywoodi) filmműfajok kerülnek terítékre. A kötelező filmek is zömmel amerikaiak. A félév menete a következő. Az első két alkalommal a szeminárium vezetője bevezető előadást tart, majd pedig a hallgatók prezentációi következnek. Minden témához három-három hallgatónak kell prezentációt tartania. A filmlistában a zárójeles címek más, korábbi – valamennyi hallgató számára kötelező - kurzusokon kötelező filmek. Ezeket tehát már feldolgoztak a hallgatók, ezért a mostani kurzuson tudják majd alkalmazni a velük kapcsolatos ismereteiket.

Témák

1. A filmműfajok meghatározása
2. A filmműfajok hajnala. A filmműfajok rendszere
3. A műfajok élete. Műfajváltozási modellek. Klasszikus, modern, posztmodern műfaji alakzatok: a gengszterfilm példája
4. A filmműfajok tematikus-ideológiai és formajellemzői. Pre-code és post-code etika
5. Műfajportrék: western
6. Műfajportrék: melodráma és tragikus románc
7. Műfajportrék: thriller és film noir
8. Műfajportrék: sci-fi és horror
9. A műfaji revizionizmus
10. Modern műfaji film és modern művészfilm műfaji elemekkel

Kurzus teljesítésének követelményei: Az órai anyag és a kötelező filmek ismerete szükséges a zárthelyi dolgozat sikeres abszolválásához. A félévi jegybe természetesen beszámít az órai aktivitás, további a hallgatói prezentációra kapott érdemjegy is. Három hiányzás lehetséges.

Elsajátítandó kompetenciák és módszerek A cél alapismeretek elsajátítása a tömegfilmes alpműfajokról.

Kötelező / ajánlott filmek:

1. A filmműfajok meghatározása
2. A filmműfajok hajnala. A filmműfajok rendszere
3. A műfajok élete. Műfajváltozási modellek. Klasszikus, modern, posztmodern műfaji alakzatok: a gengszterfilm példája
[- klasszikus: The Public Enemy]
- modern: Asphalt Jungle
- posztmodern: Wild at Heart

4. A filmműfajok tematikus-ideológiai és formajellemzői. Pre-code és post-code etika
- Baby Face
[- The Wagon Master]
[- The Godfather]

5. Műfajportrék: western
[- Stagecoach]
- The Ox-Bow Incident
- The Tall T

6. Műfajportrék: melodráma és tragikus románc
- Broken Blossoms
[- Casablanca]
[- All That Heaven Allows]

7. Műfajportrék: thriller és film noir
- The 39 Steps
[- Double Indemnity]
- Dögkeselyű

8. Műfajportrék: sci-fi és horror
- Frankenstein (1931) vagy Dracula (1931)
[- 2001: A Space Odyssey]
- Rosemary's Baby

9. A műfaji revizionizmus
[- Psycho]
[- Bonnie and Clyde]
- High Plains Drifter

10. Modern műfaji film és modern művészfilm műfaji elemekkel
- Bande à part
- Point Blank
[- Nashville]

Kötelező és ajánlott irodalom: A TÉMÁK FELDOLGOZÁSÁBAN KIVÁLTKÉPP SEGÍT:

KIRÁLY Jenő: *A film szimbolikája II/2.* pp. 5–93.
KIRÁLY Jenő: *A film szimbolikája III/1.* pp. 264–284., 404–422.
KIRÁLY Jenő: *A film szimbolikája III/2.* pp. 22–41.
KIRÁLY Jenő: A történelmi film fogalma és típusai. *Filmkultúra* (1985) no. 10. pp. 3–18.
KIRÁLY Jenő: *A mai film szimbolikája.* Budapest: Eszmélet Alapítvány, 2017. pp. 39–82.
PÁPAI Zsolt: *Hollywoodi Reneszánsz. Formatörténet és európai hatáskapcsolatok a hatvanas–hetvenes években.* Budapest: Gondolat, 2020.

AJÁNLOTT:

AUERBACH, Jonathan: A látható sötétség.
<http://uj.apertura.hu/2013/nyar/auerbach-a-lathato-sotetseg/>
BALOGH Gyöngyi – KIRÁLY Jenő: „Csak egy nap a világ...” *A magyar film műfaj- és stílustörténete 1929–1936.* Budapest, Magyar Filmintézet, 2000. pp. 22–33., 110–120.
BERKES Ildikó: *A western.* Budapest: Gondolat, 1986.

- BERLINER, Todd: *Hollywood Incoherent – Narration in Seventies Cinema*. Austin: University of Texas Press, 2010. pp. 90-102.
- BORDE, Raymond – CHAUMETON, Étienne: A film noir meghatározása. In: BALOGH Gyöngyi (ed.): *Kommunikációelméleti szöveggyűjtemény III*. Budapest: Tankönyvkiadó, 1979. pp. 200–205.
- BORDWELL, David: *Elbeszélés a játékfilmben*. Budapest, Magyar Filmintézet, 1996. pp. 319–341.
- CAWELTI, John G.: Chinatown and Generic Transformation in Recent American Films. In: Grant, Barry Keith (ed.): *Genre Film Reader III*. Austin: University of Texas Press, 2003. pp. 243–261.
- COHAN, Steven – HARK, Ina Rae (eds.): *The Road Movie Book*. London – New York: Routledge, 1997.
- CORRIGAN, Timothy: *A Cinema without Falls. Movies and Culture after Vietnam*. New Brunswick, New Jersey: Rutgers University Press, 1991. pp. 143–153.;
- ELSAESSER, Thomas: A hang és a téboly történetei. Jegyzetek a családi melodrámáról. *Metropolis* (2012) no. 3. pp. 14–35.
- HAHNER Péter: Hatlövetű történelem. Western: legendák és tények. *Filmvilág* (2004) no. 5. pp. 30–37.
- JARVIE, Ian C.: A western és a gengszterfilm: néhány mítosz szociológiája. In: JÓZSA Péter (ed.): *Művészetszociológia*. Budapest: Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, 1978. pp. 107–119.
- KAGAN, Norman (2009): *McCabe és Mrs. Miller*. *Metropolis* (2009) no. 2. pp. 42–54.
- KING, Geoff – KRZYWINSKA, Tanya: *Science Fiction Cinema. From Outerspace to Cyberspace*. London – New York: Wallflower, 2000. pp. 1–57.
- KIRÁLY Jenő: *A film szimbolikája II/1. A filmkultúra filozófiája és a filmalkotás szemiotikai esztétikája*. Kaposvár – Budapest: Kaposvári Egyetem Művészeti Kar Mozgóképkultúra Tanszék – Magyar Televízió Zrt., 2010. pp. 33–44., 174–182.
- KIRÁLY Jenő: A történelmi film fogalma és típusai. *Filmkultúra* (1985) no. 10. pp. 3–18.
- KIRÁLY Jenő: Apropó western... A magyar kalandfilm problémái. In: KIRÁLY Jenő (ed.): *Film és szórakozás*. Budapest: MOKÉP – MFIFA, 1981. pp. 155–236.
- KIRÁLY Jenő: Frankenstein és Faust. *Filmvilág* (1995) nos. 02–03. pp. 20–25. és 18–23.
- KIRÁLY Jenő: *Frivol múzsa*. Budapest: Nemzeti Tankönyvkiadó, 1993. pp. 246–294., 367–381., 611–649., 772–786.
- KIRÁLY Jenő: *Karády mítosza és mágiája*. Budapest: Háttér Lap- és Könyvkiadó, 1989.
- KIRÁLY Jenő: *Mágikus mozi. Műfajok, mítoszok, archetípusok a filmkultúrában*. Budapest: Korona, 1998. pp. 23–84., 259–271.
- KIRÁLY Jenő: *Mozifolklór és kameratöltőtoll. A populáris filmkultúra elméletéhez*. Filmművészeti Könyvtár 72. Budapest: MFIFA, 1983. pp. 139–299.
- KLINGER, Barbara: „Cinema/Ideology/Criticism”. Revisited: the Progressive Genre. In: Keith, Barry Keith (ed.): *Film Genre Reader III*. Austin: University of Texas Press, 2003. pp. 75–91.
- LADERMAN, David: *Driving Visions. Exploring the Road Movie*. Austin: University of Texas Press, 2002.
- MASON, Fran: *American Gangster Cinema. From Little Caesar to Pulp Fiction*. London – New York: Palgrave Macmillan, 2002.
- MERCER, John – SHINGLER, Martin: *Melodrama. Genre, Style, Sensibility*. London – New York: Wallflower, 2004.

-
- MULLER, Eddie: Sötét város. A film noir elveszett világa. *Filmvilág* (2000) no. 8. 28–32., (2000) no. 9. pp. 40–44.
- NEALE, Steve: Műfajkérdések. In: NAGY Zsolt (ed.): *Tarantino előtt 1. Tömegfilm a nyolcvanas években*. Budapest: Új Mandátum, 2000. pp. 12–44.
- PÁPAI Zsolt – Varga Balázs: Hollywoodon innen és túl. *Metropolis* (2010) no. 1. pp. 8–22.
- PÁPAI Zsolt: A film noir műfaji családfája 1–2–3. *Filmvilág* (2016) nos. 9–10–11. pp. 22–27., 28–33., 20–25.
- PÁPAI Zsolt: *Hollywoodi Reneszánsz. Formatörténet és európai hatáskapcsolatok a hatvanas–hetvenes években*. Budapest: Gondolat, 2020.
- PÁPAI Zsolt: Törpe cézárok. Elfeledett klasszikus gengszterfilmek. *Filmvilág* (2012) no. 10. pp. 16–20.
- PROPP, Vlagyimir Jakovlevics: *A mese morfológiája*. Budapest: Osiris – Századvég, 1995.
- RUBIN, Martin: Thrillerek. Kritikai áttekintés. *Metropolis* (2007) no. 3. pp. 10–28.
- SCHRADER, Paul: Piszkos világszínpad. *Filmvilág* (2001) no. 4. pp. 40–43.
- Science fiction–összeállítás. *Metropolis* (2003) no. 2.
- SHATZ, Thomas: *Hollywood Genres. Formulas, Filmmaking, and the Studio System*. New York: McGraw-Hill, 1981. pp. 36–41.
- STEVENS, Brad: *Monte Hellman. His Life and Films*. Jefferson, North Carolina – London: McFarland & Company, Inc., Publishers, 2003. pp. 78–90.;
- SZALAY Károly: *A geg nyomában*. Budapest: Magvető, 1972. pp. 169–218.
- TELOTTE, J.P.: A *Metropolis* csábító szövege. *Metropolis* (2006) no. 4. pp. 82–91.
- TELOTTE, J.P.: *Dreams of Darkness. Fantasy and the Films of Val Lewton*. Urbana and Chicago: University of Illinois Press, 1985. pp. 1–58.
- THOMPSON, Kristin – BORDWELL, David: *A film története*. Budapest: Palatinus, 2007.
- Truffaut–Hitchcock*. Budapest: Magyar Filmintézet–Pelikán Kiadó, 1996.
- WARSHOW, Robert: A gengszter mint tragikus hős. In: BALOGH Gyöngyi (ed.): *Kommunikációelméleti szöveggyűjtemény III*. Budapest: Tankönyvkiadó, 1979. pp. 175–180.
- WILLIAMS, Linda: Melodrama Revisited. In: BROWNE, Rick (ed.): *Refiguring American Film Genres: History and Theory*. Berkeley: University of California Press, 1998. pp. 42–88.
- WRIGHT, Will: A hatlövetű és a társadalom. In: BERKES Ildikó (ed.): *A western. Antológia*. Budapest: MFIFA, 1981. pp. 20–51.
-